

Valtiovarainministeriö

Lausunto valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta

Yleistä

Pukkilan kunta pitää valtionosuusjärjestelmän uudistamista ja varsinkin sen yksinkertaistamista oikeansuuntaisena toimena. Uudistustyön keskeisenä tavoitteena on kuitenkin pidettävä edelleen, että valtionosuuslain-säädäntö tasaa kuntien taloudellisia eroja ja mahdollistaa kaikkien kuntien selviytymistä kunnille määrättyjen peruspalvelujen hoitamisesta. Tästä syystä valtionosuusjärjestelmän uudistuksen kytkeminen edistämään kuntaliitoksia, haittaa kuntia ja kansalaisia oikeudenmukaisesti kohtelevan lainsäädännön valmistelua.

Pukkilan kunta toteaa, että valtionosuuksiin vaikuttavien kriteerien radikaali vähentäminen on oikea toimi. Arviointia vaikeuttaa kuitenkin se, että niiden valintaan ja käyttöön liittyviä laskelmia ja perusteita ei anneta riittävästi tiedoksi. Yhteistä on, että suuret kunnat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta voittavat, kun taas pienet ja syrjäisemmät kunnat häviävät.

Esimerkiksi Pukkilan kunta olisi ensimmäisten koelaskelmien mukaan ollut saamassa valtionosuutta lisää noin yhden veroprosentin verran. Kun toiset laskelmat julkistettiin, Pukkila olisikin häviäjä. Muuta perustelua ei ole esitetty, kuin että uudemmat laskelmat on tehty vuoden 2014 tason mukaisesti, kun joulukuussa esitetyt luvut olivat vuoden 2013 kustannustason mukaisia. Kustannustason muutos ei Pukkilan kunnan mielestä voi mitenkään selittää esitetyn suuruisia muutoksia.

Voimakas poliittinen ohjaus uudistuksen loppuvaiheessa onkin ilmeistä. Se on tuomittavaa, koska valtionosuusjärjestelmän täytyy kohdella kuntia ja siten kansalaisia tasapuolisesti ja tasa-arvoon tähdäten.

Ehdotetuista kriteereistä

Järjestelmään on otettu uusi työpaikkaomavaraisuuskriteeri. Sen mukaisesti ne kunnat, joissa sijaitsee paljon työpaikkoja, saisivat lisää valtionosuutta. Tälle kriteerille ei ole mitään perusteita. Se olisi valtionosuuslain-säädännön peruseriaatteen vastainen. Työpaikat eivät heikennä kunnan mahdollisuuksia selvitä palveluvelvoitteistaan, vaan palveluvelvoitteet ovat kansalaisten kotikunnan huolena. Kriteerin heikkoutta kuvaa sekin, että jos kunta menettää suuren yrityksen työpaikat, sen valtionosuus vähenee, vaikka kunnan mahdollisuudet selvitä omin rahoituksin palveluvelvoitteistaan heikkenevät.

Ikäryhmien ja sairastavuuden painosta

Sairastavuuden painoarvoa ehdotetaan nostettavaksi 2,5-kertaiseksi nykyiseen verrattuna. Muutosta voi perustella. Toisaalta tämä muutos heikentää kannustavuutta. Ehdotettu muutos rankaisee kuntia, joissa on terveitä ja iäkkäitä kuntalaisia, kun tästä pitäisi oikeastaan palkita, etenkin, jos sillä on yhteyttä kunnassa tehtyihin terveyden edistämistoimiin.

Sairastavuuskerrointa luotaessa tulisi huomata, että Kelan kautta maksetaan runsaasti korvauksia yksityiselle terveydenhuollolle. Nyt korvauksia ei ole huomioitu. Tämä olisi kuitenkin tärkeää, sillä yksityiset terveyspalvelut vähentävät kunnallisen terveydenhuollon käyttöä, mutta tämä käyttö ei jakaudu tasaisesti erilaisiin kuntiin. Lisäksi kerrointa rakennettaessa olisi perusteltua turvautua yleisesti hyväksyttyihin kuten esimerkiksi Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuksiin.

Verotuloihin perustuvasta verotulojen tasauksesta

Ehdotus uudeksi verotulojen tasausjärjestelmäksi asettaisi 20 prosentin omavastuuosuuden, kun sellaista ei nykyisin ole lainkaan. Ehdotusta ei pidä toteuttaa. Se tekisi menettäjäksi ne kunnat, jotka saavat vähiten verotuloja. Tämä olisi tasausjärjestelmän perusidean vastaista, ja merkitsisi vähäisten verotulojen kunnille uusia veronkorotuspaineita. Myös omavastuuprosentin pienentäminen johtaisi samoihin ongelmiin, joskin pienemmässä mitassa. Omavastuuosuus on poistettava kokonaan.

Siirtymätasauksen porrastuksesta ja kestosta

Esityksessä ehdotetaan viiden vuoden porrastettua siirtymäaika. Koelaskelmat osoittavat, että monen kunnan menetykset olisivat niin suuret, että ne aiheuttavat suuria ongelmia, vaikka siirtymäaika olisikin viisi vuotta. Myös tämä ongelma pitää ratkaista ennen lain hyväksymistä.

Yhteenvetona

Pukkilan kunta toteaa, että ehdotuksessa uudeksi valtionosuuslainsäädännöksi on vielä niin suuria puutteita, että sen kehittämistyötä on edelleen jatkettava, eikä uutta lainsäädäntöä tule saattaa voimaan suunnitellulla tavalla vuoden 2015 alusta. Kun lähtökohtana on ollut, että valtion ja kuntien välinen kustannusten jako ei muutu, esitetyt koelaskelmat ovat tärkeä mittari työn onnistumiselle. Niiden perusteella vaikuttaa siltä, että uusi ehdotus vinouttaa tarkoitushakuisella tavalla järjestelmää.

Lisäksi hallituksen päättämät valtionosuusleikkaukset sekä kiinteistöveron poisto valtionosuuksien tasausjärjestelmästä ovat tuoneet suuria ongelmia monelle sellaiselle kunnalle, jotka näyttäisivät nyt joutuvan kärsimään taas uusista valtionosuuksien menetyksistä.

Jatkovalmistelua ja voimantulon siirtoa puoltaa myös kuntakentän rakennemuutos. Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen toisi tähän prosessiin uuden, lisävaikeuksia tuovan elementin.

PUKKILAN KUNNANHALLITUS

Juha Myyryläinen
kunnanjohtaja

Pirjo Leikkola
arkistonhoitaja